

RJ-Uiting 2021-8: Ontwerp-Richtlijn 400 Bestuursverslag

Inleiding

In het huidige hoofdstuk 400 Bestuursverslag zijn de bepalingen voor het bestuursverslag opgenomen.

De Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) stelt voor om hoofdstuk 400 beleidsneutraal te herstructureren. Met deze nieuw voorgestelde inrichting en structuur wordt beoogd de leesbaarheid en toegankelijkheid van het hoofdstuk te vergroten. De gebruiker wordt op deze manier beter gefaciliteerd om te bepalen welke voorschriften op een specifieke onderneming van toepassing zijn. De inhoudelijke kern van de bepalingen is ongewijzigd gebleven.

De voorschriften voor het bestuursverslag komen voort uit een veelheid aan wet- en regelgeving. Naar aanleiding van nieuwe wet- en regelgeving zijn in de afgelopen jaren diverse alinea's en paragrafen toegevoegd aan hoofdstuk 400. Sommige voorschriften zijn van toepassing op alle middelgrote en grote rechtspersonen, andere voorschriften zijn slechts op bepaalde categorieën ondernemingen van toepassing.

Structuur ontwerp-Richtlijn 400 Bestuursverslag

De RJ stelt voor om het hoofdstuk middels een 'stapelstructuur' vorm te geven. Hierin komen eerst de voorschriften aan de orde die voor alle middelgrote en grote rechtspersonen van toepassing zijn. Vervolgens kunnen andere (sub) paragrafen aan de orde zijn voor specifieke ondernemingen, afhankelijk van hun omvang of hun kenmerk (zoals notering op een kapitaalmarkt).

De ontwerp-Richtlijn kent de volgende 'stapelstructuur' met voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag, toegespitst op:

- Paragraaf 1: middelgrote en grote rechtspersonen
- Paragraaf 2: grote rechtspersonen
- Paragraaf 3: (bepaalde) organisaties van openbaar belang
- Paragraaf 4: vennootschappen waarvan aandelen, obligaties of certificaten daarvan zijn toegelaten tot handel van een gereguleerde markt of daarmee vergelijkbaar systeem als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht

Als gevolg van deze 'stapelstructuur' is ervoor gekozen dat elke (sub)paragraaf een algemene inleiding, de wettelijke bepalingen, het toepassingsgebied en de bepalingen per onderwerp bevat. Hierdoor is inzichtelijk gemaakt voor welke ondernemingen de desbetreffende voorschriften van toepassing zijn en op basis van welke wet- en regelgeving.

Uitgangspunten en inhoudelijke elementen ontwerp-Richtlijn 400 Bestuursverslag

Om de leesbaarheid en de toegankelijkheid van hoofdstuk 400 te vergroten kent de uitwerking van de herstructurering de volgende uitgangspunten en inhoudelijke elementen:

- Het huidige hoofdstuk 400 is in beginsel beleidsneutraal geherstructureerd naar de ontwerp-Richtlijn. Dit betekent dat er geen nieuwe, uitgebreidere of minder uitgebreide bepalingen zijn opgenomen.
- De voorgestelde herstructurering leidt tot een nieuwe nummering in duizendtallen. Op deze wijze kunnen de (sub)paragrafen beter van elkaar worden onderscheiden. Daarnaast kan eventuele nieuwe wet- en regelgeving in de toekomst eenvoudiger worden toegevoegd.
- De onderwerpen zijn – in omvang – evenwichtig behandeld. Sommige onderwerpen zijn in minder detail beschreven, aan andere onderwerpen is meer aandacht besteed. Voorbeelden hiervan zijn:
 - het verder uitschrijven van de voorschriften uit het zogenoemde Besluit artikel 10 Overnamerichtlijn (subparagraaf 4.02); en
 - het compacter beschrijven van de best practice bepalingen uit de Code corporate governance (alinea 4044, afgeleid van de huidige alinea 207 van hoofdstuk 400).
- Op het terrein van duurzaamheidsverslaggeving en andere verslaggeving over niet-financiële informatie zijn relevante verwijzingen zijn opgenomen naar gezaghebbende nationale en internationale raamwerken, standaarden en handreikingen. De ontwikkelingen op dit gebied bevinden zich momenteel in een stroomversnelling, maar zijn nog niet uitgekristalliseerd. De RJ volgt deze ontwikkelingen om te bepalen wanneer aanpassing van RJ 400 wenselijk en noodzakelijk is.
- Voorschriften zijn toegevoegd, voortvloeiend uit het Besluit instelling auditcommissie, over informatieverschaffing indien de wettelijke taken van de auditcommissie zijn belegd bij een ander orgaan dan de auditcommissie (subparagraaf 3.02).
- De bijlage is vervangen door bijlage 1 ‘Overzicht inhoud bestuursverslag’. De bijlage is behulpzaam bij het navigeren door het hoofdstuk en bij het bepalen welke bepalingen op een specifieke onderneming van toepassing zijn.
- De volledige teksten van relevante wet- en regelgeving worden opgenomen in hoofdstuk 900 Wetteksten en hoofdstuk 910 Modellen en besluiten.
- In het hoofdstuk is een aantal redactionele aanpassingen gemaakt, waaronder:
 - opname van een verwijzing naar de voorschriften voor de inhoud van het bezoldigingsverslag en remuneratieverslag in hoofdstuk 404 en voor het verslag van de raad van commissarissen in hoofdstuk 405 (alinea 0006); en
 - toevoeging van een passage voortvloeiende uit de Code corporate governance, inzake de uiteenzetting van de hoofdlijnen van de corporate governance van de vennootschap in het bestuursverslag indien deze informatie niet op de website van de vennootschap wordt geplaatst (alinea 4044, afgeleid van de huidige alinea 207 van hoofdstuk 400).

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de RJ de ontwikkelingen volgt omtrent het wetsvoorstel, ingediend op 6 november 2020 bij de Tweede Kamer en aangenomen door de Tweede Kamer op 11 februari 2021 (Kamerstukken 35 628), in verband met het evenwichtiger maken van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur

en de Raad van Commissarissen van grote naamloze en besloten vennootschappen. Als daar aanleiding toe is, zal de RJ separaat aanpassingen in hoofdstuk 400 voorstellen.

Raakvlakken van ontwerp-Richtlijn 400 Bestuursverslag met andere hoofdstukken

Het aanpassen van de structuur van ontwerp-Richtlijn 400 raakt op een aantal vlakken ook andere hoofdstukken van de RJ-bundel. De volgende aanpassingen worden door de RJ voorgesteld:

- De alinea's inzake het bestuursverslag van bijzondere bedrijfstakken (paragraaf 5 van de huidige Richtlijn) zijn niet langer opgenomen in ontwerp-Richtlijn 400. In alinea 0004 van de ontwerp-Richtlijn wordt in zijn algemeenheid verwezen naar de hoofdstukken die zien op bijzondere bedrijfstakken.
- Een nieuwe alinea is toegevoegd in verband met de bepaling in artikel 2:391 lid 2 BW inzake het bezoldigingsbeleid ten aanzien van bestuurders en commissarissen voor open N.V.'s zoals bedoeld in artikel 2:383b BW (alinea 0005). In hoofdstuk 271 Personeelsbeloningen is eveneens toegevoegd dat voor die open N.V.'s een additionele toelichting geldt in het bestuursverslag.
- De nieuwe alinea 4013 is beperkt tot uitsluitend de jaarlijkse financiële verslaggeving uit hoofde van de Wft, aangezien de ontwerp-Richtlijn 400 uitsluitend ziet op de jaarlijkse verslaggeving. Voor de volledigheid is in alinea 4014 een verwijzing opgenomen naar hoofdstuk 394 Tussentijdse berichten voor het halfjaarlijkse bestuursverslag (huidige alinea 209 van hoofdstuk 400).
- De verwijzingen naar hoofdstuk 400 vanuit andere hoofdstukken in de RJ-bundel zullen worden aangepast nadat het de ontwerp-Richtlijn definitief is.

Overige

Omwille van de leesbaarheid bevat deze RJ-Uiting de 'schone' versie de ontwerp-Richtlijn 400. In de transponeringstabel is de herstructurering van het hoofdstuk samengevat (een overzicht waarbij wordt weergegeven waar de huidige alinea's van hoofdstuk 400 in de ontwerp-Richtlijn aan bod komen). Daarnaast zijn de tekstvoorstellen met betrekking tot hoofdstukken 271 en 394 opgenomen.

Ingangsdatum

De RJ stelt voor de ontwerp-Richtlijn van kracht te laten zijn voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2022.

Commentaarperiode

De RJ nodigt u uit tot het inzenden van reacties en commentaren op deze RJ-Uiting. Deze ziet de RJ graag uiterlijk 14 juni 2021 tegemoet. Reacties en commentaren kunnen – bij voorkeur per email (secretariaat@rjnet.nl) - worden ingediend bij het RJ-secretariaat. Ze zullen door de RJ als openbare informatie worden behandeld en op de RJ-website worden gepubliceerd, tenzij door respondenten is aangegeven dat het commentaar geheel of gedeeltelijk moet worden aangemerkt als vertrouwelijk.

Amsterdam, 11 mei 2021

Transponeringstabel ontwerp-Richtlijn 400 Bestuursverslag

De herstructurering van het hoofdstuk 400 Bestuursverslag is samen te vatten in de onderstaande tabel:

Ontwerp-Richtlijn 400	Nieuwe alinea	Huidige Richtlijn 400			Opmerkingen
		Geen wijziging	Geactualiseerd *	Redactioneel aangepast **	
*: aanpassingen van huidige bepalingen als gevolg van de nieuwe structuur.					
**: aanpassingen als gevolg van consistente toepassing van bewoordingen, verwijzingen en dergelijke.					
Paragraaf 0: Doel en opbouw van dit hoofdstuk					
0001	V	101			
0002	V				
0003	V				
0004	V				
0005	V				
0006	V				
Paragraaf 1: Voorschriften geldend voor middelgrote en grote rechtspersonen					
1001	V				
1002				103	
1003				104	
1004		105			
1005		107			
1006				102	
1011		101	137		De bepaling inzake het gebruik van grafieken is geactualiseerd.
1012			108		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1013			108		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1014		110			
1021			108		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1031			108		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1041				109	
1042		136			
1051	V				Hoofdpunten uit 110c opgenomen
1052		110a 110b 110c (gedeeltelijk)			
1053			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1054			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1055			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'

Ontwerp- Richtlijn 400	Nieuwe alinea	Huidige Richtlijn 400			Opmerkingen
		Geen wijziging	Geactuali- -seerd *	Redactioneel aangepast **	
1056			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1057			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1058			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1061			110c		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1071				111	
1081			112		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1082			112		Onderwerpen 'uitgesplitst'
1091		123			
1092		124			
1093		125			
1094		126			
1095		127			
1101				129	
1102				130 132	
1103				133	
1104		131			
1105		134			
1106		135			
1111		128			
Paragraaf 2: Aanvullende voorschriften voor grote rechtspersonen					
2001	V				
2002				113	
2003	V				
2011				114	
2012		115			
2013				116	
2014			117		Toevoeging van gezaghebbende nationale en internationale raamwerken.
2015		118			
2016		119			
2017				120	
2018		121			
2019		122			

Ontwerp-Richtlijn 400	Nieuwe alinea	Huidige Richtlijn 400			Opmerkingen
		Geen wijziging	Geactualiseerd *	Redactioneel aangepast **	
Paragraaf 3: Aanvullende voorschriften voor (bepaalde) organisaties van openbaar belang (OOB)					
3001	V				
3011			201		Onderwerpen 'uitgesplitst' met 4031
3012			208		Onderwerpen 'uitgesplitst'
3013			208		Onderwerpen 'uitgesplitst'
3014			208		Onderwerpen 'uitgesplitst'
3021	V				
3022	V				
3023	V				
Paragraaf 4: Aanvullende voorschriften op basis van beursgenoteerd zijn van aandelen of andere effecten					
4001	V				
4011	V				
4012	V				
4013			209		Verwijzing naar 2004/109/EG vervangen door artikel 5:25c
4014	V				
4021	V				
4022	V				
4023	V				
4024	V				
4031			201		Onderwerpen 'uitgesplitst' met 3011 en toevoegingen met betrekking tot de Code corporate governance en de Richtsnoeren Europese Commissie
4032	V				
4033				202	
4034	V				
4035	V		203		Onderwerpen 'uitgesplitst'
4036			203		Onderwerpen 'uitgesplitst'
4037			203		Onderwerpen 'uitgesplitst' en toevoeging waar Code en eventueel andere gedragscodes beschikbaar zijn voor het publiek.

Ontwerp-Richtlijn 400	Nieuwe alinea	Huidige Richtlijn 400			Opmerkingen
		Geen wijziging	Geactualiseerd *	Redactioneel aangepast **	
4038	V			204c	
4039				204 204a	
4041	V				
4042	V				
4043			206		Toevoeging met betrekking tot de reikwijdte van de Code corporate governance.
4044			207		Uitgebreidere toelichting over de Code corporate governance en compactere beschrijving van de best practice bepalingen.
4045	V				
4046			204b		De best practice bepaling 2.1.5 is niet meer opgenomen omdat dit geen toelichtingsvereiste bevat.
Bijlage 1	V				

De volgende alinea's van het huidige hoofdstuk 400 Bestuursverslag zijn niet in de ontwerp-Richtlijn opgenomen:

Alinea	Reden
400.106	Reeds vervallen
400.108a	Reeds vervallen
400.138	Betreft een leeswijzer
400.205	Reeds vervallen
400.501	Opgenomen in hoofdstuk 610 Pensioenfondsen
400.502	Betreft een verwijzing naar hoofdstuk 610 Pensioenfondsen
400.209 m.b.t. halfjaarlijkse financiële verslaggeving	Verplaatst naar hoofdstuk 394 Tussentijdse berichten
Bijlage Schematische weergave van diverse besluiten voor de inhoud van het bestuursverslag	Vervangen door nieuwe bijlage die aansluit op de structuur van de ontwerp-Richtlijn

400 BESTUURSVERSLAG

Deze ontwerp-Richtlijn 400 (aangepast 2021) vervangt Richtlijn 400 (aangepast 2020) en wordt van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2022.

400.0 Doel en opbouw van dit hoofdstuk

0001 Dit hoofdstuk behandelt de voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag. In het bestuursverslag doet het bestuur schriftelijk verslag omtrent de gang van zaken bij de rechtspersoon en het door de rechtspersoon gevoerde beleid.

0002 Dit hoofdstuk bestaat uit 4 paragrafen, die elkaar niet uitsluiten. Dit betekent dat een of meerdere paragrafen op een rechtspersoon van toepassing kunnen zijn:

- Paragraaf 1 bevat voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag geldend voor middelgrote en grote rechtspersonen.
- Paragraaf 2 bevat aanvullende voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag geldend voor grote rechtspersonen.
- Paragraaf 3 bevat aanvullende voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag geldend voor (bepaalde) organisaties van openbaar belang (hierna ook: ‘OOB’).
- Paragraaf 4 bevat aanvullende voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag geldend voor vennootschappen waarvan aandelen, obligaties of certificaten daarvan zijn toegelaten tot handel van een gereguleerde markt of daarmee vergelijkbaar systeem als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht.

Elke afzonderlijke paragraaf beschrijft het specifieke wettelijk kader, het specifieke toepassingsbereik en de specifieke voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag.

Voor een schematische weergave van onderwerpen die in het bestuursverslag aan de orde kunnen komen, wordt verwezen naar bijlage 1.

In de afzonderlijke paragrafen worden de termen ondernemingen, rechtspersonen en vennootschappen gehanteerd om aan te sluiten bij de gebruikte terminologie in de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

0003 Middelgrote rechtspersonen wordt aanbevolen om kennis te nemen van de aanvullende voorschriften voor grote rechtspersonen zoals toegelicht in paragraaf 2 en kunnen overwegen relevante informatie op te nemen in het bestuursverslag.

0004 Voorschriften voor de inhoud van het bestuursverslag die gelden voor rechtspersonen, instellingen of organisaties die werkzaam zijn in specifieke sectoren zijn opgenomen in de hoofdstukken die zien op bijzondere bedrijfstakken.

0005 Voor zogenoemde open N.V. ‘s waarvan geen aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn genoteerd aan een gereguleerde

markt als bedoeld in artikel 1:1 Wft bevatten de alinea's 606 en 607 van hoofdstuk 271 Personeelsbeloningen voorschriften voor de toelichting aangaande de bezoldiging van bestuurders en commissarissen in de jaarrekening. De mededeling die deze vennootschappen in het bestuursverslag opnemen ingevolge artikel 2:391 lid 2 BW, over het beleid van de vennootschap aangaande de bezoldiging van haar bestuurders en commissarissen en de wijze waarop dit beleid in het verslagjaar in de praktijk is gebracht, is uitgewerkt in alinea 608 van hoofdstuk 271 Personeelsbeloningen.

0006 Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de voorschriften voor de inhoud van het bezoldigingsverslag en het remuneratierapport in hoofdstuk 404 Bezoldigingsverslag en remuneratierapport zijn opgenomen en de voorschriften voor de inhoud van het verslag van de raad van commissarissen zijn opgenomen in hoofdstuk 405 Verslag raad van commissarissen.

400.1 Voorschriften geldend voor middelgrote en grote rechtspersonen

Inleiding

1001 In het bestuursverslag van een middelgrote of grote rechtspersoon wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

- 1.01 Beleid, gang van zaken en voorgaande verwachtingen
- 1.02 Doelstellingen en kernactiviteiten
- 1.03 Ondernemingsstructuur en personele bezetting
- 1.04 Financiële ontwikkelingen
- 1.05 Risico's en risicobeheersing
- 1.06 Cultuur en gedrag – soft controls
- 1.07 Beleid inzake risicobeheer financiële instrumenten
- 1.08 Toepassing en naleving gedragscodes
- 1.09 Onderzoek en ontwikkeling
- 1.10 Toekomstverwachtingen
- 1.11 Overige onderwerpen

Deze onderwerpen worden in deze paragraaf nader uiteengezet.

Wettelijke bepalingen

1002 Deze paragraaf is mede gebaseerd op artikel 2:391 BW.

1003 Het bestuursverslag, zoals genoemd in artikel 2:391 BW, vormt tezamen met de jaarrekening en de Overige gegevens de door Titel 9 Boek 2 BW vereiste jaarlijkse verslaggeving door rechtspersonen waarop Titel 9 van toepassing is.

1004 De bepalingen van artikel 2:391 lid 2 BW strekken ertoe te verhinderen dat in het bestuursverslag met al te globale en vage uitlatingen wordt volstaan.

1005 Voor de keuze van de taal waarin het bestuursverslag wordt gesteld wordt verwezen naar hoofdstuk 190 Overige algemene uiteenzettingen, paragraaf 1.

Toepassingsgebied

1006 Paragraaf 1 is van toepassing op rechtspersonen zoals bedoeld in artikel 2:360 BW. Voor overige organisaties wordt de toepassing ervan aanbevolen. Micro- en kleine rechtspersonen zijn vrijgesteld van de verplichting een bestuursverslag op te maken.

Vrijstelling van het opmaken van een bestuursverslag geldt bij toepassing van artikel 2:403 lid 1 BW in groepsverhoudingen (zie hoofdstuk 305 Vrijstellingen voor groepsmaatschappijen).

1.01 Beleid, gang van zaken en voorgaande verwachtingen

1011 In het bestuursverslag doet het bestuur schriftelijk verslag omtrent de gang van zaken bij de rechtspersoon en het door de rechtspersoon gevoerde beleid. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van infografische, visuele en multimediale elementen.

1012 **Mede teneinde de jaarrekening zinvol te kunnen interpreteren, dient in het bestuursverslag over de onderwerpen genoemd in alinea 1001 informatie te worden verschaft omtrent de rechtspersoon en de daaraan verbonden onderneming.**

1013 **De rechtspersoon dient in het bestuursverslag informatie te verschaffen inzake de belangrijke elementen van het gevoerde beleid.**

1014 **Tevens dient aandacht te worden besteed aan de daadwerkelijke ontwikkeling in het verslagjaar van belangrijke aangelegenheden waarover in het voorgaande bestuursverslag verwachtingen werden uitgesproken dan wel een belangrijke mate van onzekerheid werd vermeld.** Het verdient aanbeveling om in dit verband belangrijke afwijkingen van in het voorgaande bestuursverslag genoemde trendmatige ontwikkelingen te vermelden.

1.02 Doelstelling en activiteiten

1021 **De rechtspersoon dient in het bestuursverslag informatie te verschaffen inzake de doelstelling en de activiteiten.** Deze informatie omvat in ieder geval:

- de doelstelling, al dan niet vastgelegd in een ‘mission statement’;
- een aanduiding van de (kern)activiteiten van de onderneming die door de rechtspersoon wordt gedreven, met de belangrijkste producten, diensten, geografische gebieden, categorieën afnemers en leveranciers en de internationale keten waarin men actief is.

1.03 Ondernemingsstructuur en personele bezetting

1031 **De rechtspersoon dient in het bestuursverslag informatie te verschaffen inzake de ondernemingsstructuur en de personele bezetting.** Deze informatie omvat in ieder geval:

- de juridische structuur van de onderneming, met inbegrip van de groepsstructuur en de toepasselijkheid van het structuurregime;
- de interne organisatiestructuur;
- personele bezetting;

1.04 Financiële ontwikkelingen

1041 **Bij de bespreking in het bestuursverslag dient door middel van een evenwichtige en volledige analyse ten minste aan de volgende aspecten aandacht te worden besteed:**

- de ontwikkelingen gedurende het boekjaar;
- de behaalde omzet en resultaten;

- **de toestand op balansdatum (solvabiliteit en liquiditeit);**
- **de voornaamste risico's en onzekerheden; en**
- **de kastromen en financieringsbehoeften.**

Deze analyse is op grond van artikel 2:391 lid 1 BW in overeenstemming met de omvang en complexiteit van de rechtspersoon en groepsmaatschappijen.

Artikel 2:391 lid 4 BW schrijft voor dat het bestuursverslag verwijzingen naar en aanvullende uitleg over posten in de jaarrekening bevat indien dit noodzakelijk is voor een getrouw beeld in het bestuursverslag. Bij het gebruik van kerncijfers, kengetallen en meerjarenoverzichten in het bestuursverslag is hoofdstuk 430 Kerncijfers, kengetallen en meerjarenoverzichten van toepassing.

Bij bovengenoemde bespreking is het voor het inzicht van belang om onderscheid te maken tussen omzet en resultaten behaald met kernactiviteiten, nevenactiviteiten en activiteiten die reeds zijn beëindigd of waaruit de onderneming zich op termijn wil terugtrekken (zie hiervoor tevens hoofdstuk 345 Beëindiging van bedrijfsactiviteiten).

Het verdient aanbeveling hierbij aandacht te geven aan de ontwikkeling van zowel de absolute bedragen als die van de positie op relevante markten.

1042 Toelichtingen op afzonderlijke posten van de balans en de winst-en-verliesrekening maken deel uit van de toelichting als onderdeel van de jaarrekening en dienen niet in plaats daarvan te worden opgenomen in het bestuursverslag (zie hoofdstuk 300 Functie en indeling).

1.05 Risico's en risicobeheersing

1051 In de mededelingen inzake risico's en risicobeheersing komen de volgende aspecten aan de orde:

- Voornaamste risico's en onzekerheden (alinea 1052)
- Risicobereidheid (alinea 1053)
- Maatregelen ter beheersing van de voornaamste risico's en onzekerheden (alinea 1054)
- Impact van risico's op resultaten en/of financiële positie (alinea 1055)
- Gematerialiseerde voornaamste risico's in afgelopen boekjaar (alinea 1056)
- Aangebrachte c.q. geplande verbeteringen in het risicomanagementsysteem (alinea 1057)
- Verankering risicomangement (alinea 1058)

Deze aspecten worden hierna nader uiteengezet.

De uitgebreidheid van de informatie wordt mede bepaald door de omvang en complexiteit van de rechtspersoon en zijn activiteiten en de daaraan gerelateerde risico's en onzekerheden.

Voornaamste risico's en onzekerheden

1052 Artikel 2:391 lid 1 BW bepaalt dat de rechtspersoon in het bestuursverslag een beschrijving opneemt van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de rechtspersoon wordt geconfronteerd.

Het gaat niet om het geven van een uitputtende uiteenzetting van alle mogelijke risico's en onzekerheden, maar om een selectie en weergave van de belangrijkste risico's en onzekerheden waarvoor de rechtspersoon (en de maatschappijen waarvan de financiële gegevens in de jaarrekening zijn geconsolideerd) zich ziet geplaatst. Dit stelt de gebruiker van het bestuursverslag in staat zich een goed beeld te vormen van mogelijke gebeurtenissen of ontwikkelingen met belangrijke gevolgen voor de resultaten, de financiële positie of de continuïteit van bepaalde of alle activiteiten van de rechtspersoon zelf, of de groep indien de rechtspersoon aan het hoofd van een groep staat.

Onzekerheden ontstaan als gevolg van het geheel of gedeeltelijk ontbreken van informatie over, inzicht in of kennis van een gebeurtenis, de gevolgen daarvan, of de waarschijnlijkheid dat een gebeurtenis zich voordoet. Risico's zijn de effecten van onzekerheden op het behalen van doelstellingen.

Bij de identificatie van selectie van de voornaamste risico's en onzekerheden zijn in ieder geval de volgende categorieën van belang:

- *Strategie* – Hieronder vallen risico's en onzekerheden, vaak met een externe oriëntatie/ontstaansgrond, die een belemmering vormen om de strategie en/of de businessplannen van de rechtspersoon te realiseren en invloed kunnen hebben op de langetermijndoelstellingen. Deze omvatten onder meer risico's en onzekerheden die betrekking hebben op of gepaard gaan met:
 - (eventuele wijzigingen in) de strategie van de rechtspersoon;
 - de 'governance' van de rechtspersoon;
 - de marktvraag naar producten en/of diensten die de rechtspersoon aanbiedt;
 - de afhankelijkheid van de rechtspersoon van bepaalde producten en/of diensten;
 - ontwikkelingen in het concurrerend vermogen van de rechtspersoon zelf en die van zijn concurrenten, zowel bij het aanbieden als het verkrijgen van producten en/of diensten;
 - technologische ontwikkelingen;
 - maatschappelijke ontwikkelingen; en
 - duurzaamheidsaspecten.
- *Operationele activiteiten* – Dit zijn risico's en onzekerheden die de effectiviteit en efficiëntie van de operationele activiteiten van een rechtspersoon beïnvloeden en daarmee vooral betrekking hebben op de processen binnen de rechtspersoon en van invloed kunnen zijn op de kortetermijndoelstellingen. Deze omvatten onder meer risico's en onzekerheden gerelateerd aan:
 - de interne organisatie en administratie;
 - fraudegevoeligheid;
 - corruptie;
 - implementatie van nieuwe informatiesystemen;
 - de kwaliteit van personeel of producten of risico's op het toebrengen van schade aan het milieu;

- de beloningssystematiek van de rechtspersoon; en
- de reputatie van de rechtspersoon of zijn producten en diensten.
- *Financiële positie* – Dit betreft risico's en onzekerheden met betrekking tot de financiële positie van de rechtspersoon, zoals koersrisico's, liquiditeitsrisico's, valutarisico's, renterisico's en onzekerheden in de mogelijkheden om financiering aan te trekken.
- *Financiële verslaggeving* – Hieronder vallen risico's en onzekerheden die van invloed zijn op de betrouwbaarheid van de interne en externe financiële verslaggeving. Dit betreft onder andere onzekerheden bij complexe toerekeningsproblemen, de mate van subjectiviteit bij waarderingsvraagstukken en risico's ten aanzien van de inrichting van de financiële verslaggevingssystemen.
- *Wet- en regelgeving* – Dit zijn risico's en onzekerheden die voortvloeien uit wetten en regels (zowel intern als extern) en een directe invloed hebben op de organisatie en/of de bedrijfsprocessen van de rechtspersoon. Dit omvat onder andere risico's en onzekerheden van het opereren in een omgeving met veel en complexe regelgeving, risicogevoeligheid van het niet naleven van mededingingsregels en milieuwetgeving, risico's van (financieel) toezicht, onzekerheden met betrekking tot misbruik van voorwetenschap en risico's als gevolg van veranderende belastingwetgeving.

Risicobereidheid

1053 **Als uitwerking van dan wel in aanvulling op de op grond van artikel 2:391 lid 1 BW vereiste beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de rechtspersoon wordt geconfronteerd, dient de rechtspersoon een beschrijving op hoofdlijnen te geven van de bereidheid risico's en onzekerheden al dan niet af te dekken** (de zogenoemde risicobereidheid of 'risk appetite'). De mate van risicobereidheid is een leidraad voor het al dan niet nemen van maatregelen ter beheersing van risico's en onzekerheden.

Maatregelen ter beheersing van de voornaamste risico's en onzekerheden

1054 **De rechtspersoon dient een beschrijving te verschaffen van de maatregelen die zijn getroffen ter beheersing van de voornaamste risico's en onzekerheden, zo mogelijk met een kwalitatieve beschrijving van de verwachte effectiviteit van de genomen maatregelen. Indien voor één of meer van de voornaamste risico's en onzekerheden geen beheersingsmaatregelen zijn getroffen, dient dit feit te worden uiteengezet.**

Impact van risico's/onzekerheden op resultaten en/of financiële positie

1055 **De rechtspersoon dient een beschrijving te verschaffen van de verwachte 'impact' op de resultaten en/of financiële positie indien één of meer van de voornaamste risico's en onzekerheden zich zouden voordoen, zo mogelijk gebaseerd op gevoeligheidsanalyses.**

Gematerialiseerde voornaamste risico's/onzekerheden in afgelopen boekjaar

1056 **De rechtspersoon dient een beschrijving te verschaffen van de risico's en onzekerheden die in afgelopen boekjaar een belangrijke 'impact' op de rechtspersoon hebben gehad, en de gevolgen daarvan voor de rechtspersoon.**

Aangebrachte c.q. geplande verbeteringen in het risicomanagementsysteem

1057 **De rechtspersoon dient informatie te verschaffen of, en zo ja welke, verbeteringen in het systeem van risicomangement van de rechtspersoon zijn of worden aangebracht.**

Verankering risicomanagement

1058 De rechtspersoon geeft bij voorkeur aan op welke wijze het systeem van risicomanagement is verankerd in de organisatie.

1.06 Cultuur en gedrag – soft controls

1061 De rechtspersoon geeft bij voorkeur aan welke maatregelen de rechtspersoon heeft genomen ('soft controls') ter beïnvloeding van de cultuur, het gedrag en de motivatie van zijn werknemers.

1.07 Beleid inzake risicobeheer financiële instrumenten

1071 Artikel 2:391 lid 3 BW bepaalt dat de rechtspersoon ten aanzien van het gebruik van financiële instrumenten de doelstellingen en het beleid inzake risicobeheer vermeldt, voor zover dat van betekenis is voor de beoordeling van de activa, passiva, financiële toestand en resultaat van de rechtspersoon. Daarbij wordt aandacht besteed aan het beleid inzake afdekking van risico's verbonden aan alle belangrijke soorten (financiële) transacties en aan de door de rechtspersoon gelopen prijs-, krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico's.

Het gebruik van financiële instrumenten als hulpmiddel ter afdekking van financiële risico's kan op zichzelf een bron van risico's zijn.

Deze informatie heeft betrekking op de rechtspersoon en de groepsmaatschappijen waarvan de financiële gegevens in de geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen. Voor zover deze informatie in de jaarrekening is verstrekt, wordt aanbevolen een concrete verwijzing in het bestuursverslag naar de desbetreffende passage in de jaarrekening op te nemen.

1.08 Toepassing en naleving gedragscodes

1081 De rechtspersoon geeft aan of specifieke gedragscodes worden gevolgd en welke gedragscodes het betreft. De rechtspersoon geeft voorts aan of deze gedragscodes verplicht of vrijwillig worden gevolgd.

1082 In het bestuursverslag (of in de inhoudsopgave) neemt de rechtspersoon een verwijzing op naar de beschikbare informatie over de naleving van de gedragscodes (bijvoorbeeld naar de website). Onder gedragscodes worden nadrukkelijk ook internationale conventies en richtlijnen verstaan, zoals bijvoorbeeld de ILO verklaring over fundamentele principes en rechten op het werk, de Tripartite International Labour Office (ILO-) verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid, de OESO richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de richtlijn verantwoord inkopen van de International Chamber of Commerce (ICC).

1.09 Onderzoek en ontwikkeling

1091 In artikel 2:391 lid 2 BW is opgenomen dat in het bestuursverslag mededelingen worden gedaan omtrent de werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling. Voor de omschrijving van wat onder onderzoek en ontwikkeling wordt verstaan, wordt verwezen naar hoofdstuk 210 Immateriële vaste activa, paragraaf 0 Definities.

1092 Artikel 2:391 lid 2 BW is van toepassing ongeacht of kosten van ontwikkeling onder immateriële vaste activa op de balans zijn opgenomen.

1093 Het verdient aanbeveling om in de mededelingen informatie te verschaffen over de aard van de werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling en over hun betekenis voor de positie en de verwachte gang van zaken van de rechtspersoon.

1094 Het kan van belang zijn het onderzoek te onderscheiden naar fundamenteel en toegepast onderzoek.

1095 De werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling zijn voor sommige rechtspersonen (waaronder zogenaamde hightech ondernemingen) van grote betekenis. In bepaalde gevallen kan bedoelde informatie uit het oogpunt van concurrentie als ‘gevoelig’ worden gekwalificeerd als gevolg waarvan een zekere terughoudendheid gepast kan zijn.

Het tweede deel van de eerste zin van lid 2 van artikel 2:391 BW geeft evenwel geen ontheffing van het voorschrift informatie te verschaffen over de werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling zoals wel het geval is voor de mededelingen omtrent de verwachte gang van zaken.

In dit verband wordt erop gewezen dat het ten laste van het resultaat van het boekjaar gebrachte bedrag wegens kosten van onderzoek en ontwikkeling uit de jaarrekening moet blijken (zie alinea 506 van hoofdstuk 210 Immateriële vaste activa).

1.10 Toekomstverwachtingen

1101 Artikel 2:391 lid 2 BW onderscheidt mededelingen omtrent de verwachte gang van zaken die in elk geval moeten worden gedaan, en mededelingen die moeten worden gedaan voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten.

1102 In de mededelingen inzake toekomstverwachtingen komen blijkens artikel 2:391 lid 2 BW in elk geval de volgende aspecten aan de orde:

- de verwachte gang van zaken;
- de werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling; en
- de wijze waarop bijzondere gebeurtenissen waarmee in de jaarrekening geen rekening behoeft te worden gehouden, de verwachtingen hebben beïnvloed.

In de mededelingen omtrent de verwachte gang van zaken komen in het bijzonder de volgende aspecten aan de orde voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten:

- de investeringen;
 - de financiering;
 - de personeelsbezetting; en
 - de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en de rentabiliteit afhankelijk is.
- Deze aspecten worden hierna nader uiteengezet.

1103 De bepaling ‘voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten’ houdt in dat de rechtspersoon geen mededelingen hoeft te doen die hem in het economisch verkeer ernstig kunnen schaden. Er bestaat dus een spanningsveld tussen de informatie die gebruikers zouden willen verkrijgen omtrent de visie van het bestuur op bedoelde kansen en risico’s enerzijds en de informatie die het bestuur kan verstrekken zonder de belangen van de rechtspersoon ernstig te schaden anderzijds. Doorgaans zullen ‘gewichtige belangen’ zich voordoen in die gevallen waarin strategische overwegingen tot bijzondere voorzichtigheid manen, bijvoorbeeld:

- plannen tot overneming van andere bedrijven waarvoor de onderhandelingen nog niet zijn gevorderd;
- voortijdige bekendmaking van plannen tot het op de markt brengen van nieuwe producten.

Van de rechtspersoon kan alsdan niet worden verwacht dat hij zodanig concrete mededelingen doet dat andere marktpartijen daardoor prematuur over belangrijke informatie kunnen beschikken.

1104 Voor een nadere uiteenzetting van de vereiste mededelingen omtrent de werkzaamheden op het gebied van onderzoek en ontwikkeling wordt verwezen naar alinea’s 1091 tot en met 1095.

1105 Met betrekking tot de investeringen, de financiering en de personeelsbezetting gaat het om dat deel van het beleid dat veelal voor lange termijn is bepaald. De mededelingen in het bestuursverslag betreffen dus de verwachte gevolgen van het gevoerde beleid op deze gebieden. Kwantitatieve projecties – voor zover mogelijk – kunnen nuttig zijn, maar zijn niet vereist.

1106 Tot de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en de rentabiliteit afhankelijk is, behoren relevante interne en externe ontwikkelingen, zoals voor de rechtspersoon belangrijke vooruitzichten en voornemens ten aanzien van producten, diensten en markten met inbegrip van daartoe behorende kansen en risico’s. Tot de risico’s behoren onder meer concentraties ten aanzien van bijvoorbeeld afnemers of markten. In dat verband is ook de relatieve positie in de relevante markten van belang.

Ook over andere relevante aspecten, met name die welke bijzondere risico’s met zich meebrengen, bijvoorbeeld gerelateerd aan specifieke valuta of wegens overheidsmaatregelen, behoort in dit verband informatie te worden verstrekt.

De ontwikkeling van de omzet en de rentabiliteit is mede afhankelijk van omstandigheden die de rechtspersoon niet in de hand heeft. De verlangde mededelingen kunnen in dit opzicht beperkt

blijven tot de omstandigheden die naar het oordeel van het bestuur de ontwikkeling in het bijzonder zullen bepalen.

Tot de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en van de rentabiliteit afhankelijk is, kunnen – naast die welke rechtstreeks betrekking hebben op de rechtspersoon – ook behoren omstandigheden als de (inter)nationale economische ontwikkelingen en algemene overheidsmaatregelen.

1.11 Overige onderwerpen

1111 Afhankelijk van de relevantie voor de gebruikers van de jaarlijkse verslaggeving kunnen voorts de volgende onderwerpen in het bestuursverslag van belang zijn:

- marketing en distributie;
- interne beheersing van processen en procedures;
- kwaliteitsbeheersing;
- informatievoorziening in- en extern; en
- automatisering.

400.2 **Aanvullende voorschriften voor grote rechtspersonen**

Inleiding

2001 Aanvullend wordt in het bestuursverslag van grote rechtspersonen aandacht besteed aan:
2.01 Niet-financiële prestatie-indicatoren / maatschappelijke aspecten van ondernemen

Dit onderwerp wordt in deze paragraaf nader uiteengezet.

2.01 Niet-financiële prestatie-indicatoren - maatschappelijke aspecten van ondernemen

Wettelijke bepalingen en andere bepalingen in regelgeving en richtsnoeren

2002 Deze paragraaf is mede gebaseerd op artikel 2:391 lid 1 BW.

Artikel 2:391 lid 1 BW schrijft voor dat ‘indien noodzakelijk voor een goed begrip van de ontwikkeling, de resultaten of de positie van de rechtspersoon en groepsmaatschappijen, de analyse in het bestuursverslag zowel financiële als niet-financiële prestatie-indicatoren omvat, met inbegrip van milieu- en personeelsaangelegenheden’.

Toepassingsgebied

2003 Paragraaf 2 is van toepassing op grote rechtspersonen.

Niet-financiële prestatie-indicatoren - maatschappelijke aspecten van ondernemen

2011 In het algemeen is aan ondernemingsactiviteiten een drietal maatschappelijke aspecten verbonden, te weten milieu-, sociale en economische aspecten. Door bewust rekening te houden met deze drie aspecten en de hierop betrekking hebbende effecten van ondernemingsactiviteiten, wordt door de rechtspersoon een bijdrage geleverd aan duurzame ontwikkeling. Veelal wordt in dit verband gesproken over maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het verdient aanbeveling om in het bestuursverslag informatie op te nemen over de hoofdzaken van voor de rechtspersoon relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen, waaronder het (internationale) ketenbeheer van de rechtspersoon.

2012 Onder verantwoord ketenbeheer wordt verstaan het vrijwillige maar niet vrijblijvende commitment van rechtspersonen om een positieve invloed uit te oefenen op het sociale beleid en/of het milieubeleid van hun toeleveranciers en afnemers. Rechtspersonen zijn wettelijk niet verantwoordelijk voor hetgeen zich bij zijn toeleveranciers of afnemers afspeelt. Een rechtspersoon heeft soms zeer vele toeleveranciers en afnemers en kan daarom ook materieel niet verantwoordelijk worden gehouden voor alles wat er in de keten gebeurt. Wel ligt het voor de hand een groter commitment te verlangen naarmate de relaties met toeleveranciers en afnemers frequenter en intensiever zijn en naarmate de kenbaarheid van de situatie bij de toeleverancier of afnemer groter is.

2013 Het is primair aan de rechtspersoon om in dialoog met zijn maatschappelijke omgeving invulling te geven aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. De diversiteit van situaties maakt het niet goed mogelijk of wenselijk om precies en uniform voor te schrijven hoe rechtspersonen dit zouden moeten vormgeven. Wel mag op dit vlak transparantie worden

verwacht, waarbij de rechtspersoon de keuze van relevante maatschappelijke aspecten en de daarop in het bestuursverslag op te nemen informatie heeft afgestemd op de informatiebehoefte van belanghebbenden (stakeholders). De rechtspersoon bepaalt of, en zo ja hoe, informatie op relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen in het bestuursverslag wordt opgenomen, alsmede welke maatschappelijke aspecten als meest relevant worden aangemerkt.

2014 Ter bevordering van de transparantie van het handelen van rechtspersonen wordt in de navolgende alinea's 2015 tot en met 2017 een kader aangereikt dat beoogt steun en richting te geven aan de verslaggeving over maatschappelijke aspecten van ondernemen en de ontwikkeling daarvan. Aanbevolen wordt dit kader bij de verslaggeving over maatschappelijke aspecten van ondernemen toe te passen. Voor een nadere uitwerking hiervan kan gebruik worden gemaakt van gezaghebbende nationale en internationale raamwerken, standaarden en handreikingen (waaronder hoofdstuk 920 Handreiking voor Maatschappelijke verslaggeving) op het terrein van duurzaamheidsverslaggeving en andere verslaggeving over niet-financiële informatie.

2015 Voor zover relevant voor de aard van de ondernemingsactiviteiten wordt aanbevolen in de verslaggeving over maatschappelijk verantwoord ondernemen aandacht te besteden aan elk van de volgende aspecten:

a. *algemene maatschappelijke aspecten*

Hier worden uiteengezet de belangrijkste problemen en uitdagingen voor de rechtspersoon, in welke mate deze (mede) bepalend zijn voor de bedrijfsstrategie, welke rol in dit kader belanghebbenden bij de rechtspersoon (stakeholders) vervullen, het onderlinge verband tussen de milieu-, sociale en economische aspecten (zie onder b., c. en d.), alsmede maatschappelijke aspecten die relevant zijn voor een goed begrip van de (internationale) keten waarin de rechtspersoon opereert, en van de producten en/of diensten die door de rechtspersoon in de markt worden gezet (bijvoorbeeld in relatie tot veiligheid), alsmede informatie over governance en ethiek (bijvoorbeeld in relatie tot integriteit en het tegengaan van corruptie).

b. *milieu-aspecten*

Hierbij kan worden gedacht aan: informatie over energie-, materiaal- en watergebruik, lozingen, emissies en afval. Tevens worden hieronder begrepen milieubeschermingsmaatregelen ter voorkoming van verontreiniging van lucht, water en grond, alsmede de bescherming en stimulering van de kwaliteit en de ongeschonden toestand van ecosystemen.

c. *sociale aspecten*

Hierbij kan worden gedacht aan: informatie over arbeidsaangelegenheden, waaronder werkgelegenheid, sociale zekerheid, arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. Dit behelst tevens aspecten als veiligheid en gezondheid, opleiding en training, diversiteit en ontplooiingsmogelijkheden. Tevens hebben sociale aspecten betrekking op informatie over mensenrechten, fundamentele beginselen en rechten op het werk, respect voor lokale gemeenschappen en inheemse volkeren, alsmede informatie over sociaal-maatschappelijke betrokkenheid van de rechtspersoon.

d. *economische aspecten*

Hiertoe behoren zowel financiële als niet-financiële aspecten. Bij financiële aspecten kan worden gedacht aan de financiële bijdragen aan de maatschappij in brede zin (bijvoorbeeld in

de vorm van belastingen), alsmede de financiële bijdragen van de rechtspersoon aan zijn stakeholders zoals afnemers, toeleveranciers, werknemers, vermogensverschaffers en overheid. Niet-financiële economische aspecten omvatten de maatschappelijke creatie en verspreiding van kennis via onderzoek en ontwikkeling (zie ook alinea's 1091 tot en met 1095), training en dergelijke.

2016 Bij de verslaggeving over de in alinea 2015 genoemde aspecten wordt aanbevolen een onderscheid te maken tussen maatschappelijke aspecten van:

- a. de eigen bedrijfsvoering en ondernemingsactiviteiten
Dit betreft aspecten die direct stuurbaar en beheersbaar zijn door de rechtspersoon.
- b. de (internationale) keten waarin de rechtspersoon opereert
Dit betreft aspecten die buiten het wettelijke bereik en de overheersende zeggenschap van de rechtspersoon vallen maar waarop de rechtspersoon wel een positieve invloed kan uitoefenen (bijvoorbeeld door deel te nemen aan sectorbrede initiatieven of door eisen te stellen aan het sociale beleid of het milieubeleid van toeleveranciers).

2017 Bij de verslaggeving over de in alinea's 2015 en 2016 genoemde aspecten wordt aanbevolen aandacht te besteden aan de volgende elementen:

- *dialogo met de belanghebbenden (stakeholders)*
Dit betreft zowel informatie over de wijze waarop stakeholders zijn geconsulteerd, als ook de eventuele uitkomsten van de dialoog. De uitgebreidheid van het verslag hierover is mede afhankelijk van de al dan niet actieve rol die belanghebbenden vervullen;
- *beleid ter zake van het aspect*
Hierbij komen aan de orde welk beleid ter zake van het aspect wordt gevoerd, en wat daarvoor de voornaamste overwegingen zijn. De rechtspersoon kan bij zijn beleid aansluiten bij bestaande (inter)nationale verklaringen, verdragen en richtlijnen. Bij dit element komen tevens de financieel-economische aspecten van het beleid aan de orde;
- *organisatie ervan*
Bij dit element wordt ingegaan op de verdeling van taken en verantwoordelijkheden binnen de rechtspersoon en de wijze van beheersing hiervan (governancestructuur en managementinformatiesystemen in verband hiermee);
- *uitvoering en uitkomsten ervan*
Bij dit element wordt informatie verstrekt over de uitvoering van het beleid mede aan de hand van de in het verslagjaar behaalde resultaten (bijvoorbeeld door het vermelden van getroffen maatregelen en behaalde prestaties aan de hand van prestatie-indicatoren). Tot de hier verstrekte informatie behoort tevens informatie over de toetsing van uitvoering en uitkomsten aan beleid en eerder uitgesproken verwachtingen; en
- *toekomstverwachtingen*
Dit betreft de verwachtingen van het management ten aanzien van interne en externe ontwikkelingen die een mogelijk effect hebben op de genoemde maatschappelijke aspecten van ondernemen. Ter zake de over dit element te verstrekken informatie wordt tevens verwezen naar alinea 1014 en alinea's 1101 tot en met 1106.

2018 Bij de verschaffing van de informatie zoals hiervoor aangegeven kan een onderscheid naar segmenten van belang zijn. Aanbevolen wordt hiervoor aan te sluiten bij het daaromtrent bepaalde in hoofdstuk 350 Gesegmenteerde informatie.

2019 De hoofdzaken van voor de rechtspersoon relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen worden zodanig toegelicht in het bestuursverslag dat de gebruiker zich een duidelijk beeld kan vormen van deze aspecten, alsmede van de kern van het beleid van de rechtspersoon (en de uitkomsten daarvan) met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen in het verslagjaar. Ook kunnen maatschappelijke aspecten (nader) worden toegelicht in afzonderlijke maatschappelijke verslaggeving (bijvoorbeeld in de vorm van een apart maatschappelijk bestuursverslag of op de website).

Als de rechtspersoon in zowel het bestuursverslag als een afzonderlijk verslag rapporteert, ligt het in de lijn der verwachtingen dat in het afzonderlijke verslag meer gedetailleerde informatie wordt opgenomen dan in het bestuursverslag. Alsdan verdient het aanbeveling in het bestuursverslag bij de jaarrekening naar het afzonderlijke verslag te verwijzen. Dit geldt tevens indien slechts in een afzonderlijk document wordt gerapporteerd. Deze verwijzing in het bestuursverslag kan ook het voornemen van toekomstige publicatie van een dergelijk verslag betreffen.

400.3 Aanvullende voorschriften voor (bepaalde) organisaties van openbaar belang (OOB)

Inleiding

- 3001 Aanvullend wordt in het bestuursverslag van (bepaalde) OOB's aandacht besteed aan:
- 3.01 Een zogenoemde niet-financiële verklaring door grote OOB's.
 - 3.02 Informatie over wettelijke taken van een auditcommissie belegd bij een ander orgaan dan de auditcommissie.

Deze onderwerpen worden in deze paragraaf nader uiteengezet.

3.01 Niet-financiële verklaring

Wettelijke bepalingen en andere bepalingen in regelgeving en richtsnoeren

3011 Deze subparagraaf is mede gebaseerd op het Besluit van 14 maart 2017 houdende regels ter uitvoering van Richtlijn 2014/95/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 22 oktober 2014 tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU met betrekking tot niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen (het 'Besluit bekendmaking niet-financiële informatie'). Dit besluit is opgenomen in hoofdstuk 910.19 Modellen en besluiten.

3012 De rechtspersoon die een niet-financiële verklaring openbaar heeft gemaakt, heeft daarmee voldaan aan de in alinea 2002 genoemde verplichting van artikel 2:391 lid 1 BW dat de analyse in het bestuursverslag niet-financiële prestatie-indicatoren bevat. Het navolgende geldt, voor zover nodig, in aanvulling op alinea 2012 tot en met 2019.

Toepassingsgebied

3013 Het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie is uitsluitend van toepassing op een OOB die tevens een grote rechtspersoon is, in de zin van de artikelen 2:397 jo. 398 BW (hierna: 'grote OOB'). Een grote OOB is een rechtspersoon die:

- (i) kwalificeert als een organisatie van openbaar belang in de zin van artikel 2:398 lid 7 BW;
- (ii) waarvan het gemiddeld aantal werknemers gedurende het boekjaar meer dan 500 bedraagt, en
- (iii) op twee opeenvolgende balansdata niet heeft voldaan aan ten minste een van de vereisten bedoeld in artikel 2:397 lid 1 onderdelen a en b BW.

Een grote OOB neemt op grond van het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie een 'niet-financiële verklaring' op in het bestuursverslag, tenzij deze informatie reeds is opgenomen in het bestuursverslag bij een geconsolideerde jaarrekening waarin diens financiële gegevens zijn opgenomen,.

Indien een dergelijke grote OOB een geconsolideerde jaarrekening opstelt, ziet de niet-financiële verklaring toe op de groep.

Niet-financiële verklaring

3014 De informatie in de niet-financiële verklaring bevat, in de mate waarin dit noodzakelijk is voor een goed begrip van de ontwikkeling, de resultaten, de positie van de rechtspersoon en de effecten van zijn activiteiten, ten minste de volgende mededelingen omtrent:

- a. het bedrijfsmodel van de rechtspersoon, in een korte beschrijving;
- b. het beleid, waaronder de toegepaste zorgvuldigheidsprocedures, alsmede de resultaten van dit beleid, ten aanzien van:
 - (i) milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden,
 - (ii) eerbiediging van mensenrechten, en
 - (iii) bestrijding van corruptie en omkoping;óf indien de rechtspersoon een dergelijk beleid niet heeft, doet hij van de redenen daarvoor gemotiveerd opgave;
- c. de voornaamste risico's met betrekking tot de onderwerpen genoemd in b in verband met de activiteiten van de rechtspersoon, waaronder, indien relevant en evenredig, de zakelijke betrekkingen, producten of diensten van de rechtspersoon die waarschijnlijk negatieve effecten hebben op deze onderwerpen en hoe de rechtspersoon deze risico's beheert;
- d. niet-financiële prestatie-indicatoren die van belang zijn voor de specifieke bedrijfsactiviteiten van de rechtspersoon.

Waar dit passend wordt geacht, bevat de niet-financiële verklaring verwijzingen naar een aanvullende uitleg over posten in de jaarrekening.

De mededelingen onder a tot en met d kunnen volgens het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie in uitzonderlijke gevallen achterwege blijven indien zij betrekking hebben op ophanden zijnde ontwikkelingen of zaken waarover wordt onderhandeld en de mededelingen ernstige schade zouden toebrengen aan de commerciële positie van de rechtspersoon. Het achterwege blijven van de mededelingen mag niet in de weg staan aan een getrouw en evenwichtig begrip van de ontwikkeling, de resultaten, de positie van de rechtspersoon en de effecten van zijn activiteiten.

Volgens het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie kan de rechtspersoon bij het doen van de onder a t/m d genoemde mededelingen gebruik maken van nationale en internationale kaderregelingen en kaderregelingen van de Europese Unie, mits in het bestuursverslag vermeld wordt welke kaderregeling hij heeft gebruikt.

3.02 Informatie over wettelijke taken van een auditcommissie belegd bij een ander orgaan dan de auditcommissie

Wettelijke bepalingen en andere bepalingen in regelgeving en richtsnoeren

3021 Deze subparagraaf is mede gebaseerd op:

- het Besluit van 26 juli 2008 tot uitvoering van artikel 41 van Richtlijn nr. 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de Richtlijnen nr. 78/660/EEG en nr. 83/349/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen en houdende intrekking van Richtlijn nr. 84/253/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen (hierna Besluit instelling auditcommissie), artikel 2 lid 4. Dit besluit is opgenomen in hoofdstuk 910.21 Modellen en besluiten.
- de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta) en het Besluit toezicht accountantsorganisatie (Bta) (OOB in de zin van de Wta en de Bta).

Toepassingsgebied

3022 Deze subparagraaf is van toepassing op OOB's in de zin van de Wta en de Bta die de wettelijke taken van de auditcommissie hebben belegd bij een ander orgaan dan de auditcommissie zoals bedoeld in het Besluit instelling auditcommissie. Het Besluit instelling auditcommissie is niet van toepassing op OOB's waarvoor een van de in artikel 3 van het Besluit instelling auditcommissie genoemde vrijstellingen van toepassing is.

Informatie over wettelijke taken auditcommissie belegd bij een ander orgaan dan de auditcommissie

3023 Een OOB die een ander orgaan heeft aangewezen dat de wettelijke taken van de auditcommissie uitoefent neemt in het bestuursverslag informatie op over het aangewezen orgaan en de samenstelling daarvan.

400.4 Aanvullende voorschriften op basis van beursgenoteerd zijn van aandelen of andere effecten

Inleiding

4001 Aanvullend wordt in het bestuursverslag van (bepaalde) rechtspersonen of vennootschappen met genoteerde aandelen, obligaties of certificaten daarvan aan een gereguleerde markt of daarmee vergelijkbaar systeem aandacht besteed aan:

- 4.01 Een verklaring inzake jaarlijkse financiële verslaggeving
- 4.02 Informatie over de kapitaalstructuur, zeggenschapsrechten en beperking daarvan
- 4.03 Een verklaring inzake corporate governance
- 4.04 Mededelingen uit hoofde van de Code corporate governance

Deze onderwerpen worden in deze paragraaf nader uiteengezet.

4.01 Verklaring inzake jaarlijkse financiële verslaggeving

Wettelijke bepalingen

4011 Deze subparagraaf is mede gebaseerd op artikel 5:25c van de Wet op het financieel toezicht. Deze bepaling is opgenomen in hoofdstuk 900.5 Wetteksten.

Toepassingsgebied

4012 Deze subparagraaf is van toepassing op uitgevende instellingen waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt in een lidstaat van de Europese Unie of Europese Economische Ruimte en waarop artikel 5:25c van de Wet op het financieel toezicht van toepassing is. Relevante aanknopingspunten voor het toepassingsbereik van artikel 5:25c van de Wet op het financieel toezicht zijn de zogenoemde lidstaat van herkomst, het type effect dat tot de handel is toegelaten en de nominale waarde ervan.

Verklaring inzake jaarlijkse financiële verslaggeving

4013 Voor uitgevende instellingen waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt in een lidstaat van de Europese Unie of Europese Economische Ruimte gelden ook verplichtingen uit hoofde van artikel 5:25c van de Wet op het financieel toezicht. Op grond hiervan is een dergelijke uitgevende instelling verplicht – onder meer – naast de jaarrekening en bestuursverslag een afzonderlijke verklaring publiek te maken, waarin wordt verklaard dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft, dat het bestuursverslag een getrouw beeld geeft en dat in het bestuursverslag de wezenlijke risico's en onzekerheden waarmee de uitgevende instelling wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

4014 Paragrafen 5 en 6 van hoofdstuk 394 Tussentijdse berichten bevatten voorschriften voor de inhoud van het halfjaarlijks bestuursverslag en de verklaring inzake halfjaarlijkse financiële verslaggeving.

4.02 Informatie over de kapitaalstructuur, zeggenschapsrechten en beperking daarvan

Wettelijke bepalingen en andere bepalingen in regelgeving

4021 Deze subparagraaf is mede gebaseerd op de op basis van artikel 2:391 lid 5 BW bij algemene maatregel van bestuur gestelde nadere eisen in het Besluit van 5 april 2006 tot uitvoering van artikel 10 van Richtlijn 2004/25/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 april 2004, zoals nadien gewijzigd (hierna het 'Besluit artikel 10 overnamerichtlijn'). De tekst van dit besluit is opgenomen in hoofdstuk 900.18 Modellen en besluiten.

Toepassingsgebied

4022 Het Besluit artikel 10 overnamerichtlijn is van toepassing op vennootschappen waarvan aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, met uitzondering van een beleggingsmaatschappij of maatschappij voor collectieve belegging in effecten in de zin van artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, waarvan de rechten van deelneming, op verzoek van de deelnemers, ten laste van de activa van deze beleggingsmaatschappij of maatschappij voor collectieve belegging in effecten direct of indirect worden ingekocht of terugbetaald.

Informatie over de kapitaalstructuur, zeggenschapsrechten en beperking daarvan in het bestuursverslag

4023 Op basis van artikel 1 van het Besluit artikel 10 overnamerichtlijn wordt in het bestuursverslag mededeling gedaan omtrent:

- a. de kapitaalstructuur van de vennootschap, het bestaan van verschillende soorten aandelen en de daaraan verbonden rechten en plichten en het percentage van het geplaatste kapitaal dat door elke soort wordt vertegenwoordigd;
- b. elke beperking door de vennootschap van de overdracht van aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen;
- c. deelnemingen in de vennootschap waarvoor een meldingsplicht bestaat overeenkomstig de artikelen 5:34, 5:35 en 5:43 van de Wet op het financieel toezicht;
- d. bijzondere zeggenschapsrechten verbonden aan aandelen en de naam van de gerechtigde;
- e. het mechanisme voor de controle van een regeling, die rechten toekent aan werknemers om aandelen in het kapitaal van de vennootschap of een dochtermaatschappij te nemen of te verkrijgen, wanneer de controle niet rechtstreeks door de werknemers wordt uitgeoefend;
- f. elke beperking van stemrecht, termijnen voor de uitoefening van stemrecht en de uitgifte, met medewerking van de vennootschap, van certificaten van aandelen;
- g. elke overeenkomst met een aandeelhouder, voor zover aan de vennootschap bekend, die aanleiding kan geven tot beperking van de overdracht van aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen of tot beperking van het stemrecht;

- h. de voorschriften betreffende benoeming en ontslag van bestuurders en commissarissen en wijziging van de statuten;
- i. de bevoegdheden van het bestuur, in het bijzonder tot de uitgifte van aandelen van de vennootschap en de verkrijging van eigen aandelen door de vennootschap;
- j. belangrijke overeenkomsten waarbij de vennootschap partij is en die tot stand komen, worden gewijzigd of ontbonden onder de voorwaarde van een wijziging van zeggenschap over de vennootschap nadat een openbaar bod in de zin van artikel 5:70 van de Wet op het financieel toezicht is uitgebracht, alsmede de gevolgen van die overeenkomsten, tenzij de overeenkomsten of gevolgen zodanig van aard zijn dat de vennootschap door de mededeling ernstig wordt geschaad;
- k. elke overeenkomst van de vennootschap met een bestuurder of werknemer die voorziet in een uitkering bij beëindiging van het dienstverband naar aanleiding van een openbaar bod in de zin van artikel 5:70 van de Wet op het financieel toezicht.

4024 Een toelichtend verslag omtrent de mededeling bedoeld in alinea 4023 wordt opgenomen in het bestuursverslag.

4.03 Verklaring inzake corporate governance

Wettelijke bepalingen en andere bepalingen in regelgeving en richtsnoeren

4031 Op basis van artikel 2:391 lid 5 BW kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere eisen worden gesteld aan de inhoud van het bestuursverslag. Deze algemene maatregelen van bestuur gelden van bepaalde beursgenoteerde rechtspersonen en vennootschappen en zijn opgenomen in hoofdstuk 900.17, 900.18 en 900.19 Modellen en besluiten. Het gaat om de volgende regelingen:

- a. Besluit van 5 april 2006 tot uitvoering van artikel 10 van Richtlijn 2004/25/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 april 2004, zoals nadien gewijzigd (hierna het 'Besluit artikel 10 overnamerichtlijn').
- b. Besluit van 23 december 2004 tot vaststelling van nadere voorschriften omtrent de inhoud van het bestuursverslag, zoals nadien gewijzigd (hierna het 'Besluit inhoud bestuursverslag') een en ander zoals gewijzigd bij:
 - besluit van 20 maart 2009 ter uitvoering van Richtlijn 2006/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 14 juni 2006,
 - besluit van 22 december 2016 ter uitvoering van Richtlijn 2014/95/EU van het Europees Parlement en van de Raad van 22 oktober 2014 tot wijziging van Richtlijn 2013/34/EU met betrekking tot niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen (het 'Besluit bekendmaking diversiteitsbeleid'),
 - besluit van 29 augustus 2017 tot wijziging van het Besluit van 23 december 2004 tot vaststelling van nadere voorschriften omtrent de inhoud van het jaarverslag (Stb. 747) in verband met de aanwijzing van de in 2016 herziene Nederlandse corporate governance code.
- c. Besluit bekendmaking niet-financiële informatie, zoals omschreven in alinea 3011.

Aan de inhoud van het bestuursverslag kan nadere invulling worden gegeven door toepassing van de Nederlandse corporate governance code van 8 december 2016 (hierna de 'Code corporate governance'). Deze is opgenomen in hoofdstuk 911.1 Codes en Richtsnoeren.

Aan de invulling van het bestuursverslag kan nadere invulling worden gegeven door toepassing van de richtsnoeren van de Europese Commissie inzake niet-financiële rapportage uit 2017 (hierna de 'Richtsnoeren Europese Commissie'). Deze zijn opgenomen in hoofdstuk 910.20 Modellen en besluiten.

Toepassingsgebied

4032 Het Besluit artikel 10 overnamerichtlijn is van toepassing op vennootschappen waarvan aandelen of met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht.

Onderdelen van het Besluit inhoud bestuursverslag gelden voor verschillende categorieën beursgenoteerde ondernemingen. Het gaat daarbij om de volgende categorieën:

- a. vennootschappen waarvan aandelen of certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht.
- b. vennootschappen waarvan uitsluitend effecten, niet zijnde aandelen of certificaten van aandelen, zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht.
- c. vennootschappen waarvan uitsluitend effecten, niet zijnde aandelen of certificaten van aandelen, zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht maar waarvan aandelen zijn toegelaten tot de handel op een multilaterale handelsfaciliteit.
- d. vennootschappen waarvan aandelen of certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op
 - een gereguleerde markt als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht of een met een gereguleerde markt vergelijkbaar systeem uit een staat die geen lidstaat is als bedoeld in dat artikel, of
 - een multilaterale handelsfaciliteit als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht of een met een multilaterale handelsfaciliteit vergelijkbaar systeem uit een staat die geen lidstaat is als bedoeld in dat artikel indien het bedrag van de activa van de vennootschap volgens de balans met toelichting of, indien de vennootschap een geconsolideerde balans op stelt, volgens de geconsolideerde balans met toelichting, meer bedraagt dan €500 miljoen, tenzij de vennootschap een beleggingsmaatschappij of maatschappij voor collectieve belegging in effecten als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht is die geen beheerder is als bedoeld in dat artikel.

Een vennootschap kan in meer dan één categorie vallen. Zo kan op een vennootschap zowel de omschrijving opgenomen onder a als onder d van toepassing zijn, of de omschrijving opgenomen onder c als d van toepassing zijn.

Op de vennootschap bedoeld onder a zijn de alinea's 4033, 4035, 4036, 4037 en 4038 van toepassing. Daarnaast is alinea 4039 van toepassing indien sprake is van een grote beursgenoteerde onderneming in de zin van de artikelen 2:397 jo. 398 BW.

Op de vennootschap bedoeld onder b zijn de alinea's 4033 en 4035 van toepassing. Daarnaast is alinea 4039 van toepassing indien sprake is van een grote beursgenoteerde onderneming in de zin van de artikelen 2:397 jo. 398 BW.

Op de vennootschap bedoeld onder c zijn de alinea's 4033, 4035 en 4036 van toepassing. Daarnaast is alinea 4039 van toepassing indien sprake is van een grote beursgenoteerde onderneming in de zin van de artikelen 2:397 jo. 398 BW.

Op de vennootschap bedoeld onder d zijn van deze paragraaf de alinea's 4033 en 4037 van toepassing.

Vorm van de verklaring inzake corporate governance

4033 Volgens het Besluit inhoud bestuursverslag maken vennootschappen een verklaring inzake corporate governance openbaar: (i) als specifiek onderdeel van (of als bijlage bij) het bestuursverslag; of (ii) langs elektronische weg waardoor de verklaring rechtstreeks en permanent toegankelijk is.

Indien sprake is van openbaarmaking langs elektronische weg wordt in het bestuursverslag vermeld waar de verklaring inzake corporate governance voor het publiek elektronisch beschikbaar is. De verklaring die langs elektronische weg openbaar wordt gemaakt, wordt geacht onderdeel uit te maken van het bestuursverslag, zo volgt uit artikel 2a lid 3 Besluit inhoud bestuursverslag.

Verklaring inzake corporate governance: inhoud

4034 De inhoud van de verklaring inzake corporate governance verschilt naar gelang van de aard van de beursnotering en/of de grootte van de onderneming. Afhankelijk van het type beursnotering en de grootte van de onderneming worden een of meer van de volgende onderwerpen opgenomen in de verklaring inzake corporate governance, welke in alinea 4035 tot en met 4039 nader worden uitgewerkt:

- i. Beheers- en controlesysteem in verband met het proces van financiële verslaggeving (alinea 4035)
- ii. Functioneren van organen (alinea 4036)
- iii. Naleving van de Code corporate governance of andere gedragscode (alinea 4037)
- iv. Informatie die op grond van Besluit artikel 10 overnamerichtlijn moet worden opgenomen (alinea 4038)
- v. Informatie door grote beursgenoteerde onderneming over diversiteit (alinea 4039)

Beheers- en controlesysteem in verband met het proces van financiële verslaggeving

4035 Volgens het Besluit inhoud bestuursverslag doet de vennootschap, bedoeld in alinea 4032, onder a, b en c, in de verklaring inzake corporate governance mededeling over de belangrijkste kenmerken van het beheers- en controlesysteem van de vennootschap in verband met het proces van de financiële verslaggeving van de vennootschap en van de groep waarvan de financiële gegevens in de jaarrekening zijn opgenomen;

Functioneren van organen

4036 Volgens het Besluit inhoud bestuursverslag doet de vennootschap bedoeld in alinea 4032 onder a en c, in de verklaring inzake corporate governance mededeling over:

- (i) het functioneren van de aandeelhoudersvergadering en haar voornaamste bevoegdheden en de rechten van de aandeelhouders en hoe deze kunnen worden uitgeoefend, voor zover dit niet onmiddellijk uit de wet volgt; en
- (ii) de samenstelling en het functioneren van het bestuur en de raad van commissarissen en hun commissies (bijvoorbeeld benoemings-, belonings- en auditcommissies).

Naleving van de Code corporate governance of andere gedragscodes

4037 Het Besluit inhoud bestuursverslag verplicht de vennootschap bedoeld in alinea 4032 onder a, c en d, in de verklaring inzake corporate governance tot mededeling over de naleving van de principes en best practice bepalingen van de Code corporate governance, die zijn gericht tot het bestuur of de raad van commissarissen van de vennootschap. Voor vennootschappen bedoeld in alinea 4032 onder a en c volgt uit het Besluit inhoud bestuursverslag het voorgaande eveneens voor eventuele andere gedragscodes en corporategovernancepraktijken die de vennootschap al dan niet vrijwillig naleeft. De vennootschap vermeldt waar de tekst van de Code corporate governance en eventuele andere gedragscodes beschikbaar is. In geval van de naleving van deze corporategovernancepraktijken maakt de vennootschap deze beschikbaar voor het publiek.

Informatie die op grond van Besluit artikel 10 overnamerichtlijn moet worden opgenomen

4038 De verklaring inzake corporate governance bevat voorts voor de vennootschap bedoeld in alinea 4032 onder a de informatie die moet worden opgenomen op grond van het Besluit artikel 10 overnamerichtlijn. Dit betreft de informatie zoals beschreven in alinea 4023, onderdelen c, d, f, h en i alsmede de gegevens genoemd in artikel 2:392 lid 1 onder d BW.

Indien de vennootschap de verklaring inzake corporate governance langs elektronische weg heeft afgelegd zoals omschreven in alinea 4033 onder (ii), dan kan de verklaring een verwijzing bevatten naar het bestuursverslag waar de mededelingen en gegevens genoemd in alinea 4023 en artikel 2:392 lid 1 onder d BW beschikbaar zijn.

Informatie door grote beursgenoteerde onderneming over diversiteit

4039 Een grote beursgenoteerde onderneming in de zin van de artikelen 2:397 jo. 398 BW doet in de verklaring inzake corporate governance mededeling over het diversiteitsbeleid met betrekking tot de samenstelling van het bestuur en de raad van commissarissen. De vennootschap vermeldt daarbij de doelstellingen van het beleid, alsmede de wijze waarop het beleid is uitgevoerd en de resultaten daarvan in het afgelopen boekjaar. Indien de vennootschap geen diversiteitsbeleid heeft, doet zij gemotiveerd opgave van de redenen daarvoor.

Voor deze vennootschappen worden in de Richtsnoeren Europese Commissie onder meer adviezen gegeven over het opstellen van de beschrijving inzake het diversiteitsbeleid. Deze richtsnoeren zijn niet bindend en scheppen geen verplichtingen. De volgende onderwerpen worden nader gespecificeerd om in de beschrijving van het diversiteitsbeleid in aanmerking te nemen:

- a. diversiteitsaspecten: de toegepaste diversiteitscriteria en de reden voor de keuze daarvan. In het algemeen hebben deze aspecten betrekking op leeftijd, geslacht, opleidingsachtergrond en beroepservaring en, voor zover in de context van de onderneming relevant, geografische herkomst, internationale ervaring, ervaring met

duurzaamheid en medezeggenschap.

- b. doelstellingen: de specifieke, zoveel mogelijk gekwantificeerde, meetbare doelen voor de relevante diversiteitsaspecten;
- c. uitvoering en resultaten:
 - het beleid inzake de planning van opvolging, selectie, benoeming en evaluatie;
 - de stand van zaken van het beleid (implementatie en resultaten);
 - indien de diversiteitsdoelstellingen niet worden gehaald, het plan om te gaan voldoen aan de doelstellingen.

4.04 Mededelingen over corporate governance op grond van de Code corporate governance

Wettelijke bepalingen

4041 Besluit inhoud bestuursverslag, zoals hiervoor nader omschreven in alinea 4031 (sub b.). Deze algemene maatregel van bestuur is opgenomen in hoofdstuk 910.17 Modellen en besluiten.

4042 De Code corporate governance zoals hiervoor nader omschreven in alinea 4031. Deze is opgenomen in hoofdstuk 911.1 Codes en Richtsnoeren.

Toepassingsgebied

4043 De Code corporate governance is van toepassing op:

- i. alle vennootschappen met statutaire zetel in Nederland waarvan de aandelen of certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt of een daarmee vergelijkbaar systeem; en
- ii. alle grote vennootschappen met statutaire zetel in Nederland (> €500 miljoen balanswaarde) waarvan de aandelen of certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een multilaterale handelsfaciliteit of een daarmee vergelijkbaar systeem.

Volgens de toelichting op preambule van de Code zijn van de reikwijdte van de Code uitgezonderd beleggingsinstellingen en instellingen voor collectieve belegging in effecten die in een groep onder centrale leiding staan en deze centrale leiding onder de reikwijdte van de Code valt.

Mededelingen over corporate governance uit hoofde van de Code corporate governance

4044 Het Besluit inhoud bestuursverslag verplicht vennootschappen die onderworpen zijn aan de Code corporate governance om mededeling te doen over de naleving van de principes en best practice bepalingen van de Code corporate governance ('pas-toe-of-leg-uit').

De Code corporate governance schrijft voor dat de hoofdlijnen van de corporate governance van de vennootschap elk jaar, mede aan de hand van de principes die in deze code zijn genoemd, in een afzonderlijk hoofdstuk in het bestuursverslag uiteengezet worden en dat de vennootschap daarin uitdrukkelijk aangeeft in hoeverre zij de in de Code opgenomen principes en best practice bepalingen opvolgt en zo niet, waarom en in hoeverre zij daarvan afwijkt. In plaats van in het bestuursverslag, kan deze informatie volgens de Code op de website van de vennootschap worden geplaatst.

Aanbevolen wordt, in aanvulling op de Code corporate governance, om tevens een korte samenvatting van de afwijkingen van de Code corporate governance ('leg-uit') op te nemen in het bestuursverslag, althans indien gebruik wordt gemaakt van de in alinea 4023 genoemde mogelijkheid om de verklaring inzake corporate governance langs elektronische weg openbaar te maken.

De Code corporate governance bevat tevens een aantal best practice bepalingen (hierna bpb) over de inhoud van het bestuursverslag. Over de volgende onderwerpen wordt mededeling gedaan in het bestuursverslag voor zover de betreffende best practice bepaling uit de Code corporate governance wordt toegepast:

- Lange termijn waardecreatie (bpb 1.1.4):
 - de visie van het bestuur op lange termijn waardecreatie en op de strategie ter realisatie daarvan, alsmede een toelichting op welke wijze in het afgelopen boekjaar daaraan is bijgedragen.

- Cultuur en gedrag (bpb 2.5.4):
 - de waarden en de wijze waarop deze worden ingebed in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming; en
 - de werking van de door het bestuur opgestelde gedragscode en de naleving van deze gedragscode door de vennootschap.

- Verantwoording over risico's en risicobeheersing (bpb 1.4.2):
 - de uitvoering van de risicobeoordeling, alsmede een beschrijving van de voornaamste risico's waarvoor de vennootschap zich geplaatst ziet in relatie tot haar risicobereidheid;
 - de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen over het afgelopen boekjaar;
 - eventuele belangrijke tekortkomingen in de interne risicobeheersings- en controlesystemen die in het boekjaar zijn geconstateerd, welke eventuele significante wijzigingen in die systemen zijn aangebracht, welke eventuele belangrijke verbeteringen van die systemen zijn voorzien en dat deze onderwerpen besproken zijn met de auditcommissie en de raad van commissarissen; en
 - de gevoeligheid van de resultaten van de vennootschap voor materiële wijzigingen in externe omstandigheden.

- Bestuursverklaring inzake risicobeheersings- en controlesystemen, going-concern en risicofactoren in relatie tot continuïteit, met een duidelijke onderbouwing, dat (bpb 1.4.3):
 - het verslag in voldoende mate inzicht geeft in tekortkomingen in de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen;
 - voornoemde systemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
 - het naar de huidige stand van zaken gerechtvaardigd is dat de financiële verslaggeving is opgesteld op going concern basis; en
 - in het verslag de materiële risico's en onzekerheden zijn vermeld die relevant zijn ter zake van de verwachting van de continuïteit van de vennootschap voor een periode van twaalf maanden na opstelling van het verslag.

- Executive committee (indien van toepassing) (bpb 2.1.3):
 - de keuze voor het werken met een executive committee;
 - de rol, taak en samenstelling van het executive committee; en
 - de wijze waarop het contact tussen de raad van commissarissen en het executive committee is vormgegeven.

- Transacties met tegenstijdige belangen (bpb 2.7.4 en 2.7.3):
 - publicatie van goedgekeurde transacties waarbij tegenstijdige belangen van bestuurders of commissarissen spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende bestuurders of commissarissen, met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat bpb 2.7.3 en 2.7.4 zijn nageleefd.

- Transacties met aandeelhouders (bpb 2.7.5):
 - publicatie van goedgekeurde transacties tussen de vennootschap en natuurlijke of rechtspersonen die ten minste tien procent van de aandelen in de vennootschap houden, met de verklaring dat best practice bepaling 2.7.5 is nageleefd.

- Beschermingsmaatregelen (bpb 4.2.6):
 - publicatie door het bestuur van een overzicht van alle uitstaande of potentieel inzetbare beschermingsmaatregelen tegen een overname van zeggenschap over de vennootschap.

4045 Het hierboven in alinea 4033, onder c beschrevene aangaande het afleggen van verantwoording over risicobeoordeling en risicobeheersing, wordt opgenomen voor zover nodig in aanvulling op alinea's 1051 tot en met 1058 en 1061.

4046 In de Code corporate governance zijn best practice bepalingen opgenomen inzake het diversiteitsbeleid en de verantwoording over diversiteit. De Code corporate governance schrijft in bpb 2.1.6 voor dat indien de samenstelling van het bestuur en de raad van commissarissen afwijkt van de doelstellingen van het diversiteitsbeleid van de vennootschap, in de verklaring corporate governance wordt toegelicht wat de stand van zaken is, welke maatregelen worden genomen om de nagestreefde situatie wel te bereiken en op welke termijn.

400 Bijlage **Overzicht inhoud bestuursverslag**

400.1	Mededelingen geldend voor alle middelgrote en grote rechtspersonen
1011 - 1014	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beleid, gang van zaken en voorgaande verwachtingen
1021	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Doelstellingen en (kern)activiteiten
1031	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Juridische structuur (inclusief groepsstructuur), interne organisatiestructuur en personele bezetting
1041 - 1042	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financiële ontwikkelingen <ul style="list-style-type: none"> ○ Ontwikkelingen gedurende het boekjaar ○ Behaalde omzet en resultaten ○ Toestand op balansdatum (solvabiliteit en liquiditeit) ○ Voornaamste risico's en onzekerheden ○ Kasstromen en financieringsbehoeften
1051 - 1058	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Risico's en risicobeheersing <ul style="list-style-type: none"> ○ Voornaamste risico's en onzekerheden ○ Risicobereidheid ○ Maatregelen ter beheersing risico's ○ Impact van risico's ○ Gematerialiseerde risico's in afgelopen boekjaar ○ Aangebrachte c.q. geplande verbeteringen ○ Verankering risicomangement
1061	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cultuur en gedrag – soft controls
1071	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Beleid inzake risicobeheer financiële instrumenten
1081 - 1082	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toepassing en naleving gedragscodes
1091 - 1095	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Onderzoek en ontwikkeling
1101 - 1106	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Toekomstverwachtingen <ul style="list-style-type: none"> ○ Verwachte gang van zaken ○ Onderzoek en ontwikkeling ○ Invloed van bijzondere gebeurtenissen en voor zover gewichtige belangen zich er niet tegen verzetten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Investerings ○ Financiering ○ Personeelsbezetting ○ Omstandigheden waarvan ontwikkeling van omzet en rentabiliteit afhankelijk zijn
1111	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Overige onderwerpen <ul style="list-style-type: none"> ○ Marketing en distributie ○ Interne beheersing van processen en procedures ○ Kwaliteitsbeheersing ○ Informatievoorziening in- en extern ○ Automatisering

400.2	Aanvullende mededelingen voor grote rechtspersonen
2011 - 2019	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niet-financiële prestatie-indicatoren - maatschappelijke aspecten van ondernemen
400.3	Aanvullende mededelingen voor (bepaalde) organisaties van openbaar belang
3014	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niet-financiële verklaring [voor grote OOB's] <ul style="list-style-type: none"> ○ Bedrijfsmodel ○ Beleid en resultaten t.a.v.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ (i) milieu, sociale en personeelsaangelegenheden ▪ (ii) eerbiediging mensenrechten, en ▪ (iii) bestrijding corruptie en omkoping (of gemotiveerde reden waarom geen beleid) ○ Voornaamste risico' m.b.t. voornoemde onderwerpen (i), (ii) en (iii) ○ Niet-financiële prestatie indicatoren
3023	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informatie over wettelijke taken auditcommissie belegd bij een ander orgaan dan de auditcommissie [indien van toepassing]
400.4	Aanvullende mededelingen op basis van beursgenoteerd zijn van aandelen of andere effecten
4013 - 4014	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verklaring inzake jaarlijkse financiële verslaggeving
4023 - 4024	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informatie over kapitaalstructuur, zeggenschapsrechten en beperking daarvan uit hoofde van artikel 10 Overnamerichtlijn [zie schema op volgende pagina]
4034 - 4039	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Verklaring inzake corporate governance [indien van toepassing [zie schema op volgende pagina] <ul style="list-style-type: none"> ○ Beheers- en controlestelsel in verband met tot proces van financiële verslaggeving ○ Functioneren organen: AvA, RvB en RvC en haar commissies ○ Naleving governance code(s) inclusief vermelden waar code(s) beschikbaar is (zijn) ○ Artikel 10 Overname richtlijn toelichtingen (items c, d, f, h en i) alsmede gegevens genoemd in artikel 2:392 lid 1 onder d ○ Diversiteitsbeleid m.b.t RvC en RvB [grote vennootschappen]
4044 - 4046	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mededelingen uit hoofde van de Code Corporate Governance [indien van toepassing [zie schema op volgende pagina] <ul style="list-style-type: none"> ○ Uiteenzetting hoofdlijnen corporate governance van de vennootschap (tenzij informatie op website is geplaatst) ○ Motivering afwijkingen Code ○ Lange termijn waardecreatie ○ Cultuur en gedrag (waarden en monitoring gedragscode) ○ Verantwoording over risico's en risicobeheersing ○ Bestuursverklaring inzake risicobeheersing- en controlesystemen, going concern en risicofactoren in relatie tot continuïteit ○ Executive committee (indien van toepassing) ○ Transacties tegenstrijdige belangen ○ Transacties met aandeelhouders ○ Beschermingsmaatregelen

Gewijzigde alinea's ten opzichte van hoofdstuk 271 en hoofdstuk 394 zoals gepubliceerd in de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (jaareditie 2020)

271 PERSONEELSBELONINGEN

Deze alinea van Richtlijn 271 (aangepast 2021) wordt toegevoegd aan Richtlijn 271 (aangepast 2020) en worden van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2022.

Van toepassing op open NV's en een vennootschap waarvan geen aandelen of geen met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten zijn genoteerd aan een gereguleerde markt als bedoeld in art. 1:1 Wft

608 Een open N.V.'s waarvan geen aandelen of geen met medewerking van de vennootschap uitgegeven certificaten van aandelen zijn genoteerd aan een gereguleerde markt (als bedoeld in art.1:1 Wft) doet in gevolge artikel 2:391 lid 2 BW mededeling van het beleid van de vennootschap aangaande de bezoldiging van haar bestuurders en commissarissen en de wijze waarop dit beleid in het verslagjaar in de praktijk is gebracht.

394 TUSSENTIJDSE BERICHTEN

Deze alinea's van Richtlijn 394 (aangepast 2021) worden toegevoegd aan Richtlijn 394 (aangepast 2020) en worden van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2022.

394.5 Halfjaarlijks bestuursverslag

501 Ingevolge artikel 5:25d leden 1 en 2 Wft maken uitgevende instellingen als bedoeld in alinea 203 een halfjaarlijks bestuursverslag publiek.

502 Ingevolge artikel 5:25d lid 8 Wft bevat het halfjaarlijks bestuursverslag ten minste een opsomming van belangrijke gebeurtenissen die zich de eerste zes maanden van het desbetreffende boekjaar hebben voorgedaan en het effect daarvan op de halfjaarrekening, alsmede een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de overige zes maanden van het desbetreffende boekjaar.

503 Ingevolge artikel 5:25d lid 9 Wft bevat, indien van een uitgevende instelling aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt, het halfjaarlijks bestuursverslag eveneens de belangrijkste transacties met verbonden partijen.

504 Ingevolge artikel 5:25d lid 4 Wft wordt, indien de halfjaarlijkse financiële verslaggeving niet door een accountant is gecontroleerd of beperkt is beoordeeld, dat in het halfjaarlijks bestuursverslag vermeld.

394.6 Verklaring inzake halfjaarlijkse financiële verslaggeving

601 Ingevolge artikel 5:25d lid 2 aanhef en onderdeel c Wft maken uitgevende instellingen als bedoeld in alinea 203 een afzonderlijke verklaring als onderdeel van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving publiek, waarin wordt verklaard dat:

1. de halfjaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van de uitgevende instelling en de gezamenlijke in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en
2. het halfjaarlijks bestuursverslag een getrouw overzicht geeft van de in alinea 502 en, voor zover van toepassing, alinea 503 bedoelde informatie.